

Langverwacht

Langverwacht

Kerstverhalen om voor te lezen

*Janne IJmker, Els Florijn,
André F. Troost e.a.*

Derde druk

UITGEVERIJ MOZAÏEK – ZOETERMEER

Derde druk 2011

ISBN 978 90 239 9400 8

NUR 303

Vormgeving omslag Wil Immink
Layout en dtp binnenwerk Gerard de Groot

© Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Meer informatie over deze verhalenbundel en andere uitgaven van Mozaïek vindt u
op www.uitgeverijmozaiek.nl

Alle rechten voorbehouden

Inhoudsopgave

Verhalen voor volwassenen

Het zusje – <i>Janne IJmker</i>	9
Welkom – <i>Guurtje Leguijt</i>	23
De vondeling – <i>Nelleke Scherpbier</i>	31
De Tocht – <i>Cees Pols</i>	41
Het kerstkind van de kolonisten – <i>Dolores Thijs</i>	53
De portemonnee – <i>Frans Willem Verbaas</i>	67
Pax Noël – <i>Els Florijn</i>	79
Het standbeeld – <i>Marianne Witvliet</i>	89

Verhalen voor kinderen

Het verloren Jezuskind – <i>André F. Troost</i>	103
Het verhaal van Fanis – <i>Ines van Bokhoven</i>	113
Kerst in Somalië – <i>Rob Visser</i>	123
Een lam op kerstavond – <i>Jeannette Donkersteeg</i>	135
Het kettinkje – <i>Judith Janssen</i>	145

Tips om voor te lezen	155
------------------------------	-----

Verhalen
voor
volwassenen

*'En zo gij uw ziel opent voor den hongerige,
en de bedrukte ziel verzadigt;
dan zal uw licht in de duisternis opgaan,
en uw donkerheid zal zijn als de middag.
En de HEERE zal u geduriglijk leiden,
en Hij zal uw ziel verzadigen in grote droogten,
en uw beenderen vaardig maken.'*
Jesaja 58:10 en 11

*'Alles heeft een bestemde tijd,
er is een tijd om te kermen
en een tijd om op te springen.'*
Prediker 3:1a en 4b

Janne IJmker

Het zusje

Hij stond achter de net geopende baanderdeur en keek uit over de brink. De harde, bevorste grond onder de kale bomen was die dag verzamelpplaats voor de jonge mannen. Hun met papieren bloemen versierde paarden hinnikten, schraaptten met de hoeven over de grond. Hier en daar steigerde er een; gegil van jonge meiden, lachende, stoere gezichten bij de jongens. Een enkele jongen zag hij betekenisvol naar een meisje kijken: *Straks kom ik terug. Dan pik ik je op, ik hijs je achter op mijn paard. Sta klaar!*

Het gedruis op de brink zwol aan. Kinderen schreeuwden, meerdere baanderdeuren werden geopend, vaders en moeders, ooms en tantes, burens kwamen naar buiten. Iedereen was in afwachting van de vliegende storm van jongens en paarden, die op het punt stond van losbreken over de woeste gronden buiten de buurschap. De leider van de troep spoorde zijn ongeduldige paard aan en reed in draf naar de herberg. De rest volgde. De kastelein kwam al naar buiten met de fles. Glasjes kwamen uit de binnenzakken van de

jassen tevoorschijn, werden gevuld en achterovergeslagen. Daarna een klap op de kont van het paard, de benen om het lijf van het dier geklemd; zonder zadel en in galop stooft de groep de buurschap uit, het hek stond al open. Het steffenen was begonnen.

Hij bleef staan waar hij stond. *Ik hoor niet bij de jonge mannen, niet bij de oudjes, niet bij de vaders met elk hun gezin. Niet bij mijn broer in een boerderij iets verderop, niet bij de kleine kinderen van mijn zus die niet meer bij mij, maar bij anderen op de buurschap wonen. En ik hoor niet bij mijn zus die niet meer is. Niet meer is, niet meer zal zijn. Gommenikke, wat doet dat verrotte zeer.*

Hij deed een stap terug en wilde de baander sluiten, maar ineens waren daar die kinderen. *Waar kwamen ze zo plotseling vandaan? Niet van hier, armoedig gekleed. Drie donkere kinderen van vagebonden.* Ze hieven een liedje aan: 'Hum koe hum, ik steffen die koe, Sunt Steffen is gekomen, hard gelopen, duur verkopen, honderd gulden voor die koe en een stuk stoetbrugge toe, die mag ik en die mag elk, dan gef de koe ok botter en melk.'

De jongste van de drie hield een pluk hooi in haar groezelige handje. Een groene snottebel hing uit haar neus. Elke keer als het kind adem uitblies zette de bel op. Aan het eind van het liedje veegde ze het snot in haar mouw. Maar haar waterige, donkere oogjes keken hem glanzend aan en haar stemmetje kwam boven dat van haar broers uit. Even aarzelde hij om ze binnen te laten. Maar die oudsten, die broers, zouden misschien kijken waar alles stond en morgen zou hij een kip kwijt zijn, of een schaap, of gereedschap. Hij pakte het hooi uit de uitgestoken hand van het kind.

'Even wachten,' zei hij en hij sloot de baander. Hij

liep naar de broodkist, pakte het mes en sneed drie dikke hompen af. Daarna greep hij een stuk spek, sneed ook daar plakken af en belegde het brood. Hij legde alles op de broodplank. *Drie kinderen, twee broers en een zusje. Twee broers en een zusje. Een zusje met bruine, glanzende ogen, die, op de naamdag van Sunt Stefanus, de zegenaar van armen en dieren, vol verwachting naar mij kijken.* Toen pakte hij in een opwelling de rest van het brood en het spek in een linnen zak en liep terug naar de baander. Hij gaf alles. Drie paar donkere ogen lichtten op. De jongens bedankten en liepen weg. Het meisje bleef staan, graaide in de zak van haar veel te grote jak, greep zijn hand en stak hem vrolijk nog een plukje hooi toe, alsof ze hem een groot geschenk aanbood. Hij glimlachte en pakte het. Toen liet ze los en rende naar haar broers. Hij keek ze na. Het meisje keek nog een keer om en zwaaide.

Een opgestoken hand, een hand die werd gekust. Een hand, kapotgeslagen op het rad. Een lijf geradbraakt en gewurgd. Hij sloot de baander en bonkte met zijn hoofd tegen het hout. Hij bonkte steeds harder, maar voelde geen pijn. Achter hem hinnikte verontrust een paard, zijn paard.

Hij hief zijn hoofd op, draaide zich om en liep naar het paard. De zachte snoet raakte zijn wang. Weer dezelfde neiging tot janken als toen hij het paard op de Zuudlaarder markt voor de eerste keer trof. Of eigenlijk toen het dier hem trof, hem aanraakte met haar snoet. Het paard stond doodstil. *We gaan rijden meidje, er is hier niemand, er is hier niets. Ik word gek als ik hier blijf.* Hij greep het halster en tuigde het paard. *Geen zadel, nee, op Sunt Steffen geen zadel. Het zal goed voor je zijn om met Sunt Steffen te rijden, daar blijf je het komende jaar gezond bij.* Hij kleepte

zich goed. Hij dekte het vuur in het achterhuis af, greep zijn das en gebreide wanten, opende de baander en leidde het paard naar buiten. Hij sloot de deur.

Hij zag het gebeuren: het centje pleien van de mannen op de brink werd gestopt, de kinderen staakten de stoelendans, het mondorgel van de ouwe man die het bespeelde viel stil, de meiden keken op.

Met een lenige sprong gooide hij zijn been over de rug van het paard en stoof zonder opkijken langs de brink, in tegenovergestelde richting van de jonge mannen. Het hek was aan die kant nog gesloten. Hij klakte met zijn tong en moeiteloos sprong het paard eroverheen. Hij hóórde ze kletsen: *Hoe haalde die kerel het in zijn dolle kop om helemaal naar Zuudlaren te gaan, een nacht weg te blijven, z'n moeder en de meid al het werk alleen te laten doen en terug te komen met een herenpaard. Hij is net zo gek als die zus van hem, die haar man, zijn ziel ruste in vrede, vermoord heeft. Het is te zot voor woorden, zoveel geld...*

Hij had geen zin verantwoording af te leggen. Die lui pisten allemaal in dezelfde pot. Hij praatte niet met ze. Hij vertelde niemand dat zijn paard hem het folterende beeld, dat hem zijn kop gek maakte, voor even kon doen vergeten.

* * *

Hij doorkruiste blindelings de woeste gronden van Wapse en het Dieverder Zand en reed beurtelings in draf en galop tot voorbij de Heerlijkheid Hooger-Smilde. Pas toen drong het tot hem door waarnaar hij op weg was. Diep van binnen had hij het geweten. Hij liet zijn paard stapvoets gaan, alsof hij schroom ervoer

om Assens grondgebied te betreden. Hij was daar niet terug geweest sinds haar executie. Hij wist niet wat hem bezielde om op deze tweede kerstdag naar de plaats van veroordeling terug te keren. Hij voelde een onbedaarlijke drang de teugels te wenden, maar hij dwong zichzelf om door te rijden. Vanaf Kloosterveen zette hij zijn paard aan tot draf en reed buiten Assen om via Het Singel naar de weg van Groningen. Opnieuw hield hij het paard in en schoorvoetend liep het naar het galgenveld. Het dier voelde zijn aarzeling om verder te gaan. Op het veld stond het paard stil.

Hij schrok van de raven die plotseling met verontwaardigde kreten opvlogen, maar hij richtte zijn aandacht, onverbiddelijk voor zichzelf, op het rad, hoog op een paal.

Het rad was leeg. Hij keek eronder, ook daar was niets te zien. Hij wist niet wat hij gedacht had aan te zullen treffen; een verteerd lijf, stukken kleding, haar botten misschien. Hij staarde maar naar het rad. Geen groet, geen teken, geen woorden die hij zou kunnen uitspreken. Woorden die zijn ziel zouden verlichten. Woorden, in zijn gedachten al honderd keer uitgesproken. Woorden, niet gezegd toen ze nog leefde. Gedachten, die hij had willen verwoorden toen hij haar voor het laatst sprak bij het kapotte raampje van het gevang. Maar hij kon geen woorden vinden. En zij, zij kuste zijn hand en haar hand wuifde ten afscheid. En hij, hij liet haar daar alleen. Hij liet haar stikken.

De raven begonnen rond zijn hoofd te cirkelen, een enkele schoot in aanval op hem af. Ze maakten met krijgsend gekras zijn hoofd dol. Toen hij bleef staan, breidden ze hun vijandelijkheden uit. In groepjes vlo-

gen ze op hem en zijn paard af. Hij sloeg naar ze. Het werd een slag in de lucht. Kregelig keek hij naar de kabaalmakers. Zijn blik bleef rusten op het rad waarop een aantal vogels plaatsnam. Ineens sprong hij van zijn paard, trok zijn wanten uit en greep een hand vol stenen. Hij smeedt ze met woeste kracht in hun richting. 'Rotzakken,' schreeuwde hij, 'smerige aaseters, ik mag hier staan, ja! Vuile lijkenpikkers.' Hij greep naar meer stenen, maar de vogels hielden zich luid protesterend op afstand. Toch smeedt hij uit alle macht, de stenen sloegen tegen het rad en regenden doelloos op de grond. Hij kreunde, greep naar zijn hoofd en trok aan zijn haar, zijn blik op het lege rad gericht. Toen rende hij naar de paal, omklemde die met armen en benen en werkte zich langzaam omhoog. Hij hijgde zwaar toen hij het rad greep. Hij sloeg zijn been eromheen en worstelde om erbovenop te komen. Hij keek naar de raven, die krassend in de boomwal afwachtten wat hij ging doen. 'Jullie hebben gelijk,' schreeuwde hij, 'er is geen plaats voor mij. Kom maar, pik maar, trek dat verdijde lijf van mij maar uit elkaar, maak me maar af.' Hij leunde met gespreide armen achterover en staarde naar de raven die zich ineens stilhielden. Een enkele kraste nog wat na. 'Neem me maar,' mompelde hij, 'ik liet haar alleen. Ik heb haar laten stikken.' Hij bleef het half verstaanbaar voor zich uit zeggen: 'Vreet mijn laffe lijf, pik me maar dood.'

* * *

Hij schrok op van het zachte gehinnik beneden zich. Verstijfd kwam hij overeind. Zijn handen waren ijskoud. Hij zag dat het al begon te schemeren. De vogels waren

stilgevallen en schonken geen aandacht meer aan hem. Hij schoof op zijn buik en liet zich over het rad zakken. Daarna hing hij tussen rad en aarde, maar zijn verkleumde handen hielden hem niet lang. Hij viel naar beneden en voelde spijt toen hij bemerkte dat hij zonder veel pijn op zijn voeten stond. Hij richtte zich op, zichzelf verwensend: *Laffbek, dat was het dan, ga maar weer naar huis.*

Ineens zag hij haar, in het laatste licht, naast zijn paard. Het dier begroef de snuit zo in haar handen dat het hem verbaasde. Dat deed zijn paard tot nu toe alleen bij hem; niet bij zijn stiefmoeder, niet bij de meid, niet bij de enkele marskramer die hun hof nog bezocht. Bevreemd liep hij naar haar toe en wist niet wat hij moest zeggen.

Had ze hem op het rad zien zitten? Hoe lang was ze hier? Had ze hem horen schreeuwen? Hij rilde. Hij voelde een enorme behoefte aan een warme haard en brandewijn. Hij greep naar de teugels, maar het paard draaide het hoofd weg en liet het op de schouder van de vrouw rusten. De vrouw glimlachte naar hem. Hij keek haar scherp aan en herkende haar. Ze was de vrouw die op zijn zus moest passen toen ze haar kind in het gevang moest baren.

‘Ik kwam hier elke dag,’ zei ze, ‘ik heb alles wat er van haar overbleef verzameld. Gisternacht heeft de gevangbewaarder me met een ladder geholpen de laatste restjes van het rad te halen. Ik wilde rust voor haar met Kerst. Niemand weet het. Ik heb alles in een kistje gedaan en ik wil haar in het voorjaar begraven. Ik weet niet waarom, maar ik voelde vandaag dat ik nog één keer moest gaan.’